BOFIT-blogi

Kiinan viennin nopea kasvu koettelee maailmankaupan rajoja

Kansainvälinen talous, Kiinan talous | 29.04.2025 | Iikka Korhonen

KIRJOITTAJA

Iikka Korhonen
Tutkimuspäällikkö

Viime viikkoina maailman huomio kiinnittynyt Yhdysvaltain ilmoituksiin tulleista eri maille, joidenkin tullien lykkäämisestä ja mahdollisista kauppaneuvotteluista. Epävarmuus koskien maailmankauppaa ja sen sääntöjä on noussut ennennäkemättömän korkealle.

Viime viikkoina maailman huomio kiinnittynyt Yhdysvaltain ilmoituksiin tulleista eri maille, joidenkin tullien lykkäämisestä ja mahdollisista kauppaneuvotteluista. Epävarmuus koskien maailmankauppaa ja sen sääntöjä on noussut ennennäkemättömän korkealle. On kuitenkin selvää, että Yhdysvallat on jo vuosien ajan pyrkinyt rajoittamaan taloudellista kanssakäymistä Kiinan kanssa monin tavoin.

Yhdysvaltain pyrkimyksen takana on varmasti erilaisia valta- ja geopoliittisia laskelmia. On kuitenkin hyvä huomata, että Kiina toimii itse monin tavoin, jotka ovat saaneet monet sen kauppakumppanit ottamaan käyttöön erilaisia kauppapoliittisia toimia Kiinaa vastaan.

Vuonna 2024 Kiinan vaihtotaseen ylijäämä oli yksittäisistä maista maailman suurin, 424 miljardia dollaria. Suhteessa Kiinan bruttokansantuotteeseen ylijäämä oli tosin vain 2,3 %. Koko Euroopan unionin vaihtotaseen ylijäämä oli viime vuonna 669 miljardia dollaria.

Koska emme käy kauppaa muiden planeettojen kanssa, maailmantaloudessa yhden maan tai talousalueen ylijäämä on väistämättä toisen alijäämä. Viime vuonna ylivoimaisesti suurin vaihtotaseen alijäämä oli Yhdysvalloilla, 1134 miljardia dollaria. Ison-Britannian alijäämä oli 123 miljardia dollaria.

Kiinan tapa subventoida monin tavoin vientiteollisuutta on johtanut Kiinan viennin nopeaan kasvuun viime vuosien aikana. Samaan aikaan Kiinan tuonti on kasvanut paljon hitaammin (Kuvio).

Kiinan viennin määrä hyppäsi ylös pandemian aikana, koska Kiina oli monen tuotteen ja tuoteryhmän kohdalla ainoa paikka, jossa oli tarpeeksi kapasiteettia vastata kasvaneeseen kysyntään. Pandemiarajoitusten jälkeen Kiina on kuitenkin jatkanut kapasiteetin kasvattamista monilla aloilla, ja syntynyt liikakapasiteetti näkyy nyt viennin määrän erittäin voimakkaana kasvuna. Vuoden 2023 alusta, eli vain noin kahdessa vuodessa, Kiinan viennin määrä on kasvanut melkein 30 %. Samaan aikaan koko maailmantalouden vienti on kasvanut vain noin viisi prosenttia.

Kuvio 1.

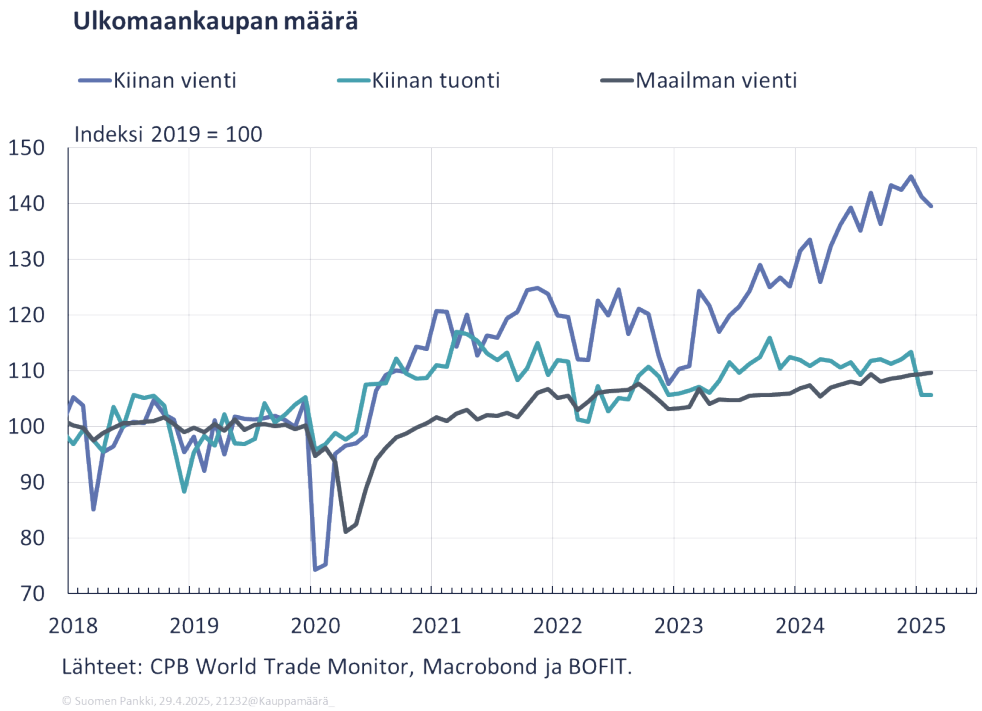

Kiinan tapa tukea mm. sähköautojen tuotantoa on saanut esimerkiksi Euroopan unionin asettamaan tuontitulleja kiinalaisille autoille. Tullit on kuitenkin pyritty perustelemaan, ja Euroopan unioni toimii näin Maailman kauppajärjestön sääntöjen puitteissa. Yhdysvallat on lähtenyt toimenpiteisiin, joita on käytännössä mahdotonta sovittaa Maailman kauppajärjestön sääntöihin.

Koska Kiinan talousmalli perustuu edelleen hyvin korkeaan investointiasteeseen, eri sektoreille syntyy julkisesti tuettua lisäkapasiteettia lähes varmasti. Kiinteiden investointien osuus bruttokansantuotteesta on ollut yli 40 % vuodesta 2009 lähtien. Koronapandemian jälkeen Kiinan kotimainen kysyntä on kehittynyt heikosti, ja tällöin tuotantoa pyritään viemään ulkomaille yhä enemmän. Yhä useampi maa pyrkii silloin rajoittamaan tuontia Kiinasta ainakin ilmeisimmillä ylituotantoaloilla suojellakseen omia yrityksiään epäreilulta kilpailulta. Maailmankaupan sääntöpohjaista järjestelmää tullaan vielä koettelemaan monin tavoin.

Asiasanat

EU, Kiina, maailmankauppa, Yhdysvallat